

PHƯƠNG PHÁP GIẢNG DẠY TRIẾT HỌC MÁC - LÊNIN THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC SINH VIÊN TẠI CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC HIỆN NAY

Lương Thị Huyền Trang

Khoa Chính trị, Tâm lý và GDTC, Trường Đại học Hải Phòng

Email: tranglth@dhhp.edu.vn

Ngày nhận bài: 24/3/2025

Ngày PB đánh giá: 10/4/2025

Ngày duyệt đăng: 09/7/2025

Tóm tắt: Hiện nay, trước bối cảnh toàn cầu hóa, đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao đáp ứng nhu cầu của tiến trình hội nhập và phát triển là đòi hỏi tất yếu. Để đáp ứng nhu cầu đó, chất lượng giáo dục đào tạo tại các trường đại học phải được quan tâm hàng đầu. Trọng tâm của đổi mới trong giáo dục là nâng cao về trình độ, chuyên môn, nghiệp vụ của giảng viên, hiện đại hóa phương pháp giảng dạy, cách đánh giá năng lực của sinh viên. Vì vậy, bài viết “Phương pháp giảng dạy triết học Mác - Lênin theo định hướng phát triển năng lực sinh viên tại các trường đại học hiện nay” nghiên cứu về thực trạng và giải pháp nhằm nâng cao chất lượng giáo dục đại học.

Từ khóa: Phương pháp giảng dạy, triết học, phát triển năng lực sinh viên.

TEACHING METHODS OF MARXIST-LENINIST PHILOSOPHY ORIENTED TOWARDS DEVELOPING STUDENTS' COMPETENCIES AT UNIVERSITIES TODAY

Abstract: In the current context of globalization, training high-quality human resources to meet the demands of integration and development has been an imperative. To fulfill the need, the quality of education and training at universities must be given top priority. The core of educational reform lies in enhancing the lecturers' qualifications, expertise, and professional competencies, modernizing teaching methods and the assessment of students' competencies. Therefore, the article “Teaching methods of Marxist-Leninist philosophy oriented towards developing students' competencies at universities today” investigates the current situation and solutions to improve the quality of higher education.

Keywords: Teaching methods, philosophy, developing students' competencies.

1. Đặt vấn đề

Hiện nay, trong xu thế hội nhập toàn cầu, đào tạo nguồn nhân lực chất lượng

cao đáp ứng yêu cầu của kỷ nguyên công nghệ số là yêu cầu quan trọng đối với các trường đại học trên cả nước. Trước yêu

cầu đổi mới giáo dục toàn diện, giáo dục đại học đáp ứng yêu cầu nguồn nhân lực chất lượng cao đặt ra vấn đề giảng dạy theo hướng tiếp cận năng lực của sinh viên. Chất lượng đào tạo hiện nay tại các trường đại học đang chưa bắt kịp xu thế phát triển của thực tiễn xã hội, chưa đáp ứng được yêu cầu và đòi hỏi của nguồn nhân lực chất lượng cao trong điều kiện toàn cầu hóa và cách mạng công nghiệp 4.0 đang diễn ra mạnh mẽ. Từ đó cho thấy, “Dạy học gắn với phát triển năng lực nghề nghiệp cho người học đã trở thành xu thế tất yếu trong các trường đại học hiện nay” [4; tr 53]. Việc đổi mới này đã và đang trở thành một trong những vấn đề thời sự, một chủ trương lớn của ngành giáo dục và của xã hội. Dạy học phát triển năng lực nghề nghiệp của sinh viên là quá trình dạy học lấy người học làm trung tâm, phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo, làm cho người học biến đổi, nâng cao khả năng nhận thức, rèn luyện kỹ năng, các thao tác tư duy và thái độ học tập lên một trình độ mới cao hơn. Trong trường đại học, một trong các môn học bắt buộc, trang bị thế giới quan, phương pháp luận khoa học cho các em sinh viên là môn triết học Mác - Lênin. Môn học này cần được đổi mới về phương pháp giảng dạy theo hướng tiếp cận năng lực sinh viên để tránh tình trạng chỉ có giảng viên thuyết trình, đọc - chép, sinh viên học mà không biết ứng dụng để làm gì, nhàm chán với môn học... Bài viết này tập trung nghiên cứu về vấn đề Phương pháp giảng dạy triết học Mác -

Lênin theo định hướng phát triển năng lực sinh viên ở các trường đại học hiện nay.

2. Tình hình nghiên cứu hiện nay, cơ sở lý thuyết và phương pháp nghiên cứu

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và yêu cầu phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao, giáo dục đại học đang đối mặt với những thách thức lớn trong việc đáp ứng nhu cầu hội nhập và phát triển. Triết học Mác - Lênin, với vai trò là một trong những môn học cơ bản trong chương trình đào tạo đại học, không chỉ đóng vai trò cung cấp kiến thức lý luận mà còn là công cụ phát triển năng lực tư duy, khả năng phân tích và giải quyết vấn đề của sinh viên. Để đáp ứng yêu cầu này, việc đổi mới phương pháp giảng dạy, đặc biệt là phương pháp giảng dạy triết học Mác - Lênin theo định hướng phát triển năng lực sinh viên, là vấn đề cần thiết và cấp bách. Trong những năm gần đây, các nghiên cứu về phương pháp giảng dạy triết học Mác - Lênin đã nhận được sự quan tâm đặc biệt từ các nhà nghiên cứu giáo dục và các giảng viên đại học. Các phương pháp giảng dạy truyền thống, dựa chủ yếu vào việc truyền đạt lý thuyết, đã bộc lộ những hạn chế nhất định trong việc phát triển năng lực tư duy độc lập và sáng tạo của sinh viên. Điều này dẫn đến sự xuất hiện của các phương pháp giảng dạy mới, như phương pháp học qua dự án, phương pháp thảo luận nhóm và phương pháp tiếp cận vấn đề, nhằm khuyến khích sinh viên chủ động nghiên cứu, phân tích và liên hệ lý thuyết với thực tiễn.

- “Vấn đề chất lượng đội ngũ giảng viên lý luận chính trị trong các trường đại học, cao đẳng ở nước ta hiện nay”, Luận án tiến sĩ triết học của tác giả Vũ Thanh Bình, Đại học Quốc gia Hà Nội làm rõ các khái niệm lý luận, lý luận chính trị, giảng viên lý luận chính trị. Tác giả cũng trình bày vấn đề chất lượng đội ngũ giảng viên lý luận chính trị ở nước ta hiện nay, đưa ra các tiêu chí để đánh giá năng lực, trình độ của giảng viên dạy lý luận chính trị. Từ đó đưa ra các giải pháp nhằm nâng cao năng lực trình độ và phương pháp giảng dạy của các giảng viên, trong đó tập trung vào giải pháp đào tạo, bồi dưỡng nâng cao về chuyên môn, ngoại ngữ và phương pháp giảng dạy.

- “Nâng cao chất lượng giảng dạy học tập các môn lý luận chính trị trong các trường đại học, cao đẳng” của tác giả Phạm Văn Linh đã phân tích và đánh giá thực trạng giảng dạy, học tập các môn lý luận chính trị tại các trường đại học, cao đẳng và đưa ra giải pháp để nâng cao chất lượng và hiệu quả trong quá trình đào tạo. Tác giả nhấn mạnh đến yếu tố phương pháp giảng dạy tích cực, phát triển tư duy phản biện của sinh viên, hình thành tinh thần tự học, chủ động sáng tạo của sinh viên. Ở đây tác giả chú trọng tới các phương pháp giảng dạy tích cực, hiện đại và lấy sinh viên làm trung tâm trong quan hệ giảng viên - sinh viên. Giảng viên giữ vai trò là người dẫn đường, chỉnh sửa các kết quả sinh viên tự nghiên cứu và báo cáo.

- Hội thảo khoa học quốc gia “Giảng dạy, học tập triết học Mác - Lênin trong bối cảnh hiện nay”, do Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn - Đại học Quốc gia Hà Nội và Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn - Đại học Quốc gia TP Hồ Chí Minh tổ chức, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, 2023 đã tập hợp rất nhiều bài viết của các tác giả với các nội dung: bối cảnh hiện nay của thế giới và Việt Nam, sự cần thiết phải đổi mới giảng dạy triết học Mác - Lênin, đổi mới về phương pháp giảng dạy, đổi mới về cách thức tiếp cận vấn đề, thực trạng giảng dạy triết học Mác - Lênin ở một số trường cụ thể, cách khai thác các nội dung triết học phù hợp với hiện nay và các giải pháp để thực hiện giảng dạy triết học Mác - Lênin có hiệu quả cao hơn.

Bài báo: “Đổi mới phương pháp giảng dạy triết học Mác - Lênin trong các trường đại học Việt Nam” của tác giả PGS.TS. Nguyễn Văn Anh, tạp chí: Tạp chí Giáo dục Đại học, số 2/2017, trang: 45-51. Bài báo nghiên cứu về sự đổi mới phương pháp giảng dạy triết học Mác - Lênin tại các trường đại học, phân tích các phương pháp giảng dạy truyền thống và mới, đồng thời đề xuất các giải pháp ứng dụng phương pháp học tập chủ động và tích cực cho sinh viên.

Bài báo: “Ứng dụng công nghệ thông tin trong giảng dạy triết học Mác - Lênin: Thực trạng và triển vọng” tác giả: TS. Trần Thị Bình, Tạp chí: Tạp chí Khoa học Xã hội và Nhân văn, số 10/2019,

trang: 62-68. Bài báo đánh giá thực trạng và triển vọng ứng dụng công nghệ thông tin trong giảng dạy triết học Mác - Lênin. Các tác giả đã phân tích hiệu quả sử dụng phần mềm học tập, tài liệu điện tử và các công cụ giảng dạy trực tuyến trong việc phát triển năng lực sinh viên.

Bài báo: “Phương pháp giảng dạy triết học Mác - Lênin gắn với phát triển năng lực tư duy của sinh viên” của tác giả: GS.TS. Phạm Minh Kiên, tạp chí: Tạp chí Giáo dục và Đào tạo, số 3/2020, trang: 89-95. Bài báo nghiên cứu về các phương pháp giảng dạy triết học Mác - Lênin nhằm phát triển năng lực tư duy phản biện và sáng tạo của sinh viên. Tác giả chỉ ra những phương pháp giảng dạy tích cực và phương pháp học tập hợp tác có thể áp dụng hiệu quả trong bối cảnh giáo dục hiện đại.

Bài báo: “Giải pháp đổi mới phương pháp giảng dạy triết học Mác - Lênin cho sinh viên đại học” của tác giả PGS.TS. Lê Đức Duy, Tạp chí Nghiên cứu Giáo dục, số 5/2021, trang: 74-80. Bài báo đưa ra các giải pháp đổi mới phương pháp giảng dạy triết học Mác - Lênin tại các trường đại học Việt Nam, với sự chú trọng vào việc phát triển năng lực tư duy của sinh viên thông qua các hoạt động học tập chủ động như thảo luận nhóm và các dự án nghiên cứu.

Bài báo: “Đổi mới phương pháp giảng dạy triết học Mác - Lênin gắn với thực tiễn phát triển xã hội” của TS. Nguyễn Thị Lan, Tạp chí Khoa học Giáo dục Việt Nam, số 7/2022, trang: 33-38. Bài báo nghiên cứu mối liên hệ giữa triết học Mác - Lênin và sự phát triển xã hội, nhấn mạnh vai trò của phương pháp giảng dạy gắn liền với

thực tiễn, nhằm giúp sinh viên nhận thức rõ hơn về ứng “Đổi mới phương pháp giảng dạy môn triết học Mác - Lênin nhằm thúc đẩy tư duy đổi mới sáng tạo cho sinh viên Trường Đại học Mở thành phố Hồ Chí Minh”, Tạp chí khoa học Đại học Văn Lang, số 5, 2024, tr.26-31.

Nhiều nghiên cứu cũng chỉ ra rằng việc áp dụng phương pháp giảng dạy tích cực giúp sinh viên không chỉ tiếp thu kiến thức một cách sâu sắc mà còn phát triển các kỹ năng mềm như giao tiếp, làm việc nhóm và giải quyết vấn đề. Việc áp dụng công nghệ thông tin trong giảng dạy cũng là một yếu tố quan trọng, giúp sinh viên tiếp cận các tài liệu học tập phong phú và nâng cao hiệu quả học tập.

Các công trình nghiên cứu trên đều có những đóng góp quan trọng trong việc làm rõ thực trạng và giải pháp đối với giảng dạy triết học Mác - Lênin tại các trường đại học Việt Nam. Những điểm mạnh của các công trình bao gồm:

- Đổi mới phương pháp giảng dạy: Các nghiên cứu đều chỉ ra sự cần thiết phải thay đổi phương pháp giảng dạy triết học Mác - Lênin, từ phương pháp truyền thống sang các phương pháp tích cực như học qua dự án, thảo luận nhóm và ứng dụng công nghệ thông tin.

- Tăng cường phát triển năng lực sinh viên: Các nghiên cứu đều nhấn mạnh vai trò của giảng dạy trong việc phát triển năng lực tư duy, phản biện và kỹ năng giải quyết vấn đề của sinh viên.

Bài viết này tác giả làm rõ thêm khái niệm năng lực người học, kết cấu của năng lực người học, các phương pháp giảng dạy triết học Mác - Lênin theo định hướng năng

lực người học và đưa ra một số giải pháp nâng cao chất lượng giảng dạy môn học này tại các trường đại học hiện nay.

- Cơ sở lý thuyết: dựa trên các nghiên cứu đã có về giáo dục đại học, về phương pháp giảng dạy đại học và một số công trình về giảng dạy triết học Mác - Lênin, tác giả triển khai đề tài của mình.

- Phương pháp nghiên cứu: Phương pháp tiếp cận hệ thống cấu trúc, định tính, phân tích - tổng hợp...

3. Nội dung

3.1. Khái niệm năng lực người học

Theo từ điển Tiếng Việt do Hoàng Phê chủ biên thì năng lực được hiểu theo 2 cách như sau:

Cách thứ nhất: “Năng lực là chỉ khả năng, điều kiện tự nhiên có sẵn để thực hiện một hoạt động nào đó” [3, tr.114]. Ở đây, năng lực được hiểu là khả năng của chủ thể trong việc có các kỹ năng giải quyết vấn đề.

Cách thứ hai: “Năng lực là phẩm chất tâm sinh lý tạo cho con người có khả năng để hoàn thành một hoạt động nào đó có chất lượng cao” [3, tr.114]. Cách hiểu thứ hai này năng lực được xem là những phẩm chất được trang bị sẵn trong con

người khi sử dụng giải quyết vấn đề nhằm đạt được hiệu quả cao của hoạt động, nhưng khả năng này có thể tồn tại trong con người dưới dạng tiềm năng.

Đồng thời, chương trình giáo dục phổ thông của Quebec (Canada) có quan niệm về năng lực như sau: “Năng lực là sự kết hợp một cách linh hoạt và có tổ chức kiến thức, kỹ năng với thái độ, tình cảm, giá trị, động cơ cá nhân... nhằm đáp ứng hiệu quả một yêu cầu phức hợp của hoạt động trong bối cảnh nhất định” [1, 82]. Với cách hiểu này, năng lực nghĩa là sự kết hợp của nhiều yếu tố và sự vận dụng linh hoạt các yếu tố này trong các tình huống nhất định.

Như vậy, năng lực có thể được hiểu là khả năng của cá nhân được hình thành bởi những tiềm năng có sẵn trong bản thân họ, đồng thời đó cũng là kết quả của quá trình rèn luyện, học tập để đạt được những kỹ năng giải quyết vấn đề có hiệu quả cao trong cuộc sống. Và với cách hiểu này, giáo dục đại học có vai trò vô cùng quan trọng trong việc hình thành năng lực cần thiết cho sinh viên cả về chuyên môn, nghiệp vụ và các kỹ năng mềm đáp ứng nhu cầu của xã hội. Cấu trúc của năng lực bao gồm các thành tố sau:

Sơ đồ 1. Thành phần cấu trúc của năng lực

Theo sơ đồ trên, năng lực hành động là điểm giao của tất cả các năng lực chuyên môn, năng lực phương pháp, năng lực xã hội, năng lực cá thể. Đây được coi là năng lực cao nhất trong hoạt động của con người và nó không có sẵn mà được hình thành trong con người thông qua quá trình rèn luyện, học tập, trải nghiệm các tình huống trong thực tế và ngày càng được phát triển, hoàn thiện.

3.2. Năng lực của sinh viên học môn triết học Mác - Lênin

Trong bối cảnh hiện nay, khi giáo dục đại học đang đối mặt với nhiều thay đổi và thách thức trong quá trình hội nhập toàn cầu, việc phát triển năng lực cho sinh viên học triết học Mác - Lênin trở thành một yếu tố quan trọng. Năng lực của sinh viên học triết học Mác - Lênin không chỉ bao gồm khả năng nắm vững lý thuyết, mà còn phải chú trọng đến khả năng vận dụng các quan điểm triết học này vào thực tiễn, góp phần vào việc xây dựng xã hội hiện đại.

Năng lực lý luận và phân tích triết học: Sinh viên học triết học Mác - Lênin cần có khả năng lý luận sắc bén, phân tích các vấn đề xã hội, kinh tế và chính trị từ góc độ Mác - Lênin. Điều này đòi hỏi sinh viên phải hiểu rõ các nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin, từ đó có thể áp dụng vào việc phân tích các vấn đề đương đại như phân hóa xã hội, bất bình đẳng, hay sự phát triển của chủ nghĩa tư bản và các cuộc cách mạng xã hội.

Năng lực tư duy phản biện: Việc học triết học Mác - Lênin không chỉ đơn thuần là tiếp thu các lý thuyết mà còn yêu cầu sinh viên phát triển tư duy phản biện.

Sinh viên cần phải biết đặt câu hỏi, phân tích và đánh giá các quan điểm khác nhau, không ngừng điều chỉnh và phát triển nhận thức của bản thân.

Năng lực ứng dụng triết học vào thực tiễn: Học triết học Mác - Lênin không chỉ là một quá trình học lý thuyết mà còn phải gắn liền với thực tiễn xã hội. Sinh viên cần phải phát triển khả năng áp dụng các nguyên lý triết học vào các lĩnh vực khác nhau như chính trị, kinh tế, văn hóa, và giáo dục, nhằm giải quyết các vấn đề xã hội hiện nay.

Năng lực giao tiếp và tranh luận: Sinh viên cần có khả năng giao tiếp tốt, đặc biệt là trong việc tranh luận và bảo vệ quan điểm của mình. Khả năng trình bày, thuyết phục và phản biện các luận điểm một cách hợp lý và có cơ sở lý luận vững vàng là rất quan trọng.

Năng lực nghiên cứu và tự học: Sinh viên học triết học Mác - Lênin cần có năng lực nghiên cứu độc lập và khả năng tự học. Với sự phát triển nhanh chóng của khoa học và công nghệ, sinh viên cần phải có khả năng tự tìm tòi, cập nhật kiến thức mới và nghiên cứu sâu về các vấn đề triết học.

Năng lực đạo đức và xã hội: Học triết học Mác - Lênin cũng giúp sinh viên phát triển các giá trị đạo đức, nhân văn. Sinh viên cần phải hiểu rõ vai trò của mình trong xã hội, từ đó có trách nhiệm với cộng đồng và môi trường xung quanh. Việc rèn luyện đạo đức và tư tưởng chính trị là một yếu tố không thể thiếu trong quá trình đào tạo triết học, giúp sinh viên trở thành những công dân có ích cho xã hội.

Triết học Mác - Lênin là môn khoa học nghiên cứu về các quy luật chung nhất của tự nhiên, xã hội và tư duy con người và về vị trí của con người trong thế giới đó. Đó là môn học lý luận quan trọng trong việc hình thành thế giới quan duy vật biện chứng và phương pháp luận khoa học cho các em sinh viên ngay từ những năm đầu tiên trong chương trình giáo dục đại học, giúp sinh viên nhận thức chính xác, khoa học và có khả năng vận dụng vào thực tiễn có hiệu quả cao.

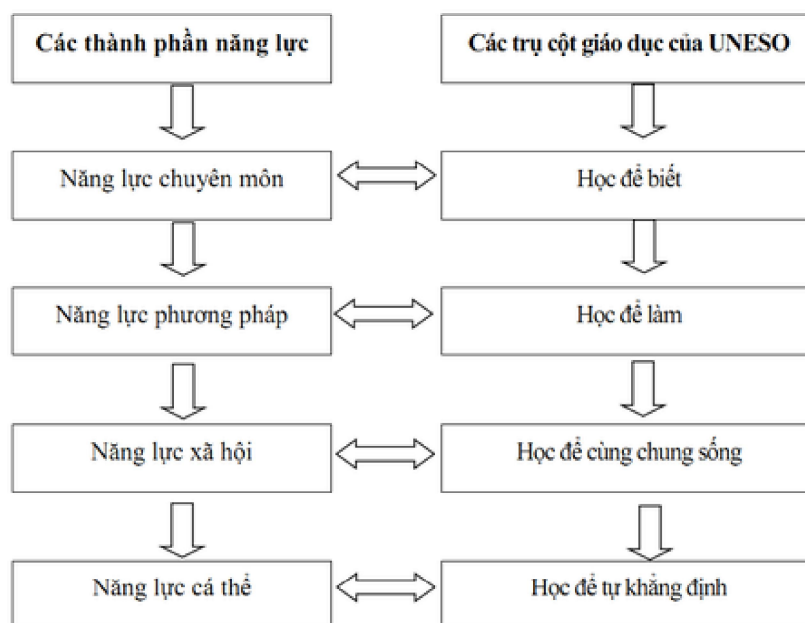
3.3. Giảng dạy triết học Mác - Lênin theo định hướng phát triển năng lực sinh viên

3.3.1. Phương pháp giảng dạy theo định hướng phát triển năng lực sinh viên

Phương pháp giảng dạy theo định hướng phát triển năng lực được hiểu là quá trình giảng dạy phải phát triển năng

lực hành động của sinh viên, tức là khả năng thực hiện có hiệu quả cao, có kỹ năng tốt trong khi giải quyết các vấn đề trong thực tiễn. Vì vậy dạy học theo định hướng phát triển năng lực sinh viên đòi hỏi phải khai thác và phát huy tối đa tính tích cực, tự giác, năng động, sáng tạo của cả giảng viên và sinh viên trong quá trình giảng dạy và học tập. Kết quả của quá trình này là nâng cao hiểu biết, nhận thức về tri thức, trình độ chuyên môn, kỹ năng, nghiệp vụ, có khả năng làm việc độc lập và hợp tác làm việc nhóm, hình thành phương pháp tự nghiên cứu, tự học của sinh viên, từ đó khơi dậy hứng thú trong học tập và nghiên cứu khoa học của sinh viên.

Chương trình dạy học theo định hướng phát triển năng lực là dạy học định hướng kết quả đầu ra, chú trọng năng lực vận dụng tri thức vào thực tiễn.

Sơ đồ 2. Các thành phần năng lực tương ứng với các trụ cột giáo dục của UNESCO theo [2. tr.42]

Phương pháp giảng dạy phát triển năng lực sinh viên đòi hỏi phải lấy người học làm trung tâm, khai thác được thế mạnh của người học, khơi dậy hứng thú học tập, sở thích của sinh viên, nội dung học tập được thiết kế theo năng lực của sinh viên vừa có tính cá nhân hóa vừa có tính đa dạng hóa trong một lớp học. Các giờ học sẽ trở nên thú vị, sôi động, sinh viên chủ động tìm kiếm thức, phát triển tư duy sáng tạo. Từ đó các em vẫn đảm bảo các kiến thức theo mục tiêu yêu cầu nội dung bài giảng, nhưng có sự phát triển riêng của từng sinh viên phát huy năng lực tối đa của mình. Qua đó, các em dần hình thành các kiến thức, kỹ năng cần thiết, nâng cao khả năng vận dụng và thực hành kiến thức vào thực tiễn. Điều này giúp sinh viên hình thành và tích lũy năng lực giải quyết vấn đề có hiệu quả trong công việc và cuộc sống, thích ứng được với các thay đổi một cách chủ động. Việc đánh giá đầu ra của môn học thể hiện mức độ tiến bộ của sinh viên qua quá trình thể hiện và chứng minh năng lực của mình, thực hiện mục tiêu phát triển các phẩm chất, năng lực của sinh viên một cách toàn diện. Sinh viên chủ động trong việc làm chủ kiến thức môn học: từ việc tìm kiếm tài liệu tham khảo, chuẩn bị bài, tiến độ học tập. Thể hiện khả năng độc lập, tự chủ của sinh viên trong quá trình học tập môn học.

3.3.2. Giảng dạy triết học Mác - Lênin theo định hướng phát triển năng lực sinh viên

Nội dung học phần triết học Mác - Lênin có kết cấu gồm 3 chương. Chương

1, giới thiệu khái luận về triết học và triết học Mác - Lênin bao gồm các nội dung: Triết học và vấn đề cơ bản của triết học; Triết học Mác - Lênin và vai trò của triết học Mác - Lênin trong đời sống xã hội. Chương 2, trình bày những nội dung cơ bản về chủ nghĩa duy vật biện chứng bao gồm các vấn đề: vật chất, ý thức, phép biện chứng duy vật và lý luận nhận thức. Chương 3, trình bày những nội dung cơ bản của chủ nghĩa duy vật lịch sử bao gồm: học thuyết hình thái kinh tế - xã hội, giai cấp - dân tộc, nhà nước và cách mạng xã hội, ý thức xã hội và triết học về con người. Thông qua những quan điểm về chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử, học phần trình bày một cách khái quát những nguyên lý, quy luật cơ bản nhất của sự tồn tại, vận động và phát triển của tự nhiên, xã hội và tư duy.

Mục tiêu và chuẩn đầu ra học phần của từng bài giảng và từng chương được xác định theo định hướng phát triển năng lực sinh viên. Yêu cầu này theo phương pháp giáo dục hiện đại, nhằm không chỉ truyền đạt kiến thức lý thuyết mà còn giúp sinh viên phát triển các kỹ năng tư duy, phân tích, phản biện và áp dụng vào thực tiễn với các tiêu chuẩn về đầu ra như sau:

Trong quá trình giảng dạy cần khuyến khích tư duy phản biện của sinh viên, giúp họ không chỉ tiếp thu kiến thức một cách thụ động mà còn có thể tự đặt câu hỏi, phân tích các luận điểm, phát triển năng lực cá nhân, nâng cao tư duy lý luận. Giảng dạy triết học thông qua vấn đề thực tiễn để sinh viên tiếp cận hiện thực

trong xã hội, chẳng hạn như sự phát triển của chủ nghĩa tư bản, phân hóa xã hội và các vấn đề toàn cầu, hay phân tích tình hình kinh tế - chính trị - xã hội làm tăng thêm ý nghĩa thiết thực cho môn học.

Một trong những điều giảng viên cần chú trọng phát triển khả năng tự học và nghiên cứu độc lập cho sinh viên. Các bài tập nghiên cứu, đề tài nghiên cứu nhỏ, và các dự án cá nhân có thể giúp sinh viên học cách tìm kiếm và xử lý thông tin, từ đó phát triển tư duy phản biện và khả năng phân tích. Giảng viên cần tạo điều kiện cho sinh viên tham gia vào các nghiên cứu, thảo luận nhóm về các vấn đề xã hội đương đại, giúp họ rèn luyện khả năng tư duy độc lập, sáng tạo, phát triển năng lực giao tiếp và tranh luận, có thể trình bày và bảo vệ quan điểm của mình dựa trên lý luận vững vàng. Ngoài sách giáo trình, giảng viên cần khuyến khích sinh viên tham khảo các tài liệu nghiên cứu, bài viết khoa học và các tài liệu đương đại để hiểu rõ hơn về cách lý thuyết Mác - Lênin được áp dụng trong xã hội hiện đại.

Triết học Mác - Lênin không chỉ là một bộ lý thuyết mà còn chứa đựng những giá trị đạo đức sâu sắc về công lý, bình đẳng, và trách nhiệm đối với cộng đồng. Giảng viên cần giúp sinh viên nhận thức được trách nhiệm của mình đối với xã hội, đồng thời khuyến khích họ áp dụng các giá trị này vào cuộc sống thực tiễn để trở thành những công dân có trách nhiệm, có ích.

Giảng dạy triết học Mác - Lênin theo định hướng phát triển năng lực sinh

viên không chỉ là việc truyền đạt kiến thức lý thuyết mà còn là quá trình giúp sinh viên phát triển toàn diện các kỹ năng tư duy, phân tích, ứng dụng, giao tiếp và đạo đức hình thành thế giới quan, phương pháp luận khoa học trong nhận thức và hoạt động thực tiễn.

3.4. Giải pháp đổi mới phương pháp giảng dạy triết học Mác - Lênin theo định hướng phát triển năng lực sinh viên tại các trường đại học

3.4.1. Về phía nhà trường

Nhà trường cần xây dựng nội dung, chương trình đào tạo bám sát mục tiêu đề ra là phát triển năng lực sinh viên đáp ứng yêu cầu nâng cao chất lượng đào tạo nguồn nhân lực. Tăng cường các giờ thảo luận, thực hành, có thể học tập thực tế, vận dụng các lý thuyết về triết học Mác - Lênin trong phát triển kinh tế, chính trị, xã hội, văn hóa của một địa phương, cho sinh viên tiếp cận các thông tin, tình huống thực tế.

Đồng thời, hàng năm nhà trường cần tiến hành khảo sát lấy ý kiến người học và ý kiến giảng viên về chương trình, đánh giá của người học đối với giảng viên, với bài giảng, khảo sát tỷ lệ sinh viên đạt khá, giỏi, trung bình, yếu, không đạt trong các kỳ thi. Nhà trường tiến hành dự giờ đột xuất các giờ dạy của giảng viên để có cách đánh giá khách quan, hoạt động này nên tiến hành thường xuyên như một nề nếp của tổ chuyên môn. Từ đó nhà trường có cơ sở để đưa ra các điều chỉnh phù hợp về nội dung, chương trình, phương pháp giảng dạy cho phù hợp.

Về công tác kiểm tra đánh giá chất lượng sinh viên nhà trường cần xây dựng ngân hàng đề thi đa dạng và phong phú chia thành các cấp bậc theo chuẩn đầu ra: có trắc nghiệm, có tự luận, có liên hệ thực tế...

Tổ chuyên môn có hoạt động hàng tháng về các đề tài Seminar gắn với các nội dung giảng dạy nhằm nâng cao trình độ chuyên môn, trao đổi học thuật, kinh nghiệm, chia sẻ các thông tin mới trong giảng dạy của các giảng viên. Từ đó sẽ hình thành thói quen tự nâng cao năng lực của giảng viên.

Khuyến khích sinh viên nghiên cứu khoa học gắn với các vấn đề lý luận và vận dụng lý luận vào thực tiễn. Từ đây sẽ hình thành khả năng nghiên cứu độc lập, khả năng tự học. Sau mỗi chương nên cho sinh viên viết bài thu hoạch theo năng lực cá nhân. Quá trình học của người học trở thành một quá trình gắn với quá trình nghiên cứu khoa học. Hoạt động nhận thức có tính chất nghiên cứu của người học được tổ chức trong điều kiện sư phạm nhất định. Nhà trường cần tăng cường sử dụng các phương pháp nghiên cứu khoa học, tạo cho sinh viên thói quen học tập gắn với nghiên cứu khoa học.

Nhà trường cần bồi dưỡng nâng cao trình độ giảng viên triết học Mác - Lênin cả về chuyên môn và kỹ năng nghiệp vụ: các thầy cô không ngừng học tập nâng cao trình độ, hoàn thiện về tin học, ứng dụng công nghệ, ngoại ngữ, các kỹ năng mềm... để phục vụ việc giảng dạy tốt nhất.

Đồng thời, nhà trường cần đầu tư cơ sở vật chất kỹ thuật như phòng học,

máy chiếu đầy đủ trang thiết bị... để giúp công tác giảng dạy theo phương pháp tích cực đạt hiệu quả cao; cơ sở dữ liệu thư viện sách và thư viện điện tử phục vụ công tác nghiên cứu, học tập của giảng viên và sinh viên trong trường bởi với phương pháp giảng dạy theo hướng tiếp cận năng lực người học đòi hỏi sinh viên phải chủ động tìm tòi, nghiên cứu tài liệu. Nhà trường có liên kết với các cơ quan, doanh nghiệp tại địa phương, khu bảo tàng, khu di tích ... phục vụ quá trình sinh viên tham quan học tập, tìm hiểu thực tế.

3.4.2. Về phía giảng viên

Giảng viên cần chuẩn bị kỹ đề cương, giáo án, tận tình hướng dẫn sinh viên nghiên cứu, tự tìm hiểu, tự học tập, thảo luận, gắn các nội dung học tập trong giáo trình với thực tiễn. Thầy cô cung cấp cho sinh viên các nguồn tài liệu và các thông tin cần thiết, đặc biệt là những thông tin mới trong đời sống về các lĩnh vực liên quan đến bài giảng. Giảng viên cần có những phản hồi, phản biện cần thiết với các thông tin tự học của sinh viên.

Giảng viên cần có sự linh hoạt trong phương pháp giảng dạy kết hợp với các phương tiện giảng dạy hiện đại, cung cấp các video, hình ảnh sinh động để đạt được mục tiêu giảng dạy đã đề ra. Giảng viên tổ chức các buổi thảo luận, mời chuyên gia nói chuyện, các buổi học tập tham quan thực tế tại các cơ sở tại địa phương. Trong quá trình đó sinh viên sẽ lĩnh hội được nhiều kiến thức, kỹ năng, thông tin và tránh cho môn học mang tính giáo điều, sách vở.

Trong quá trình vận dụng các phương pháp giảng dạy (PPGD), người dạy cần lưu ý tới một số vấn đề như sau:

- Thứ nhất, cần lưu ý tới đối tượng người học: năng lực, sở trường, tâm lí, phong cách học, điều kiện làm việc, khả năng nhận thức, ...

- Thứ hai, cần lưu ý tới nội dung dạy học: lí luận hay thực tiễn, trừu tượng hay ít trừu tượng, khái quát hay cụ thể; gắn chặt với người học hay không gắn gũi với người học; tính mới;... Chẳng hạn như những nội dung về triết học Mác - Lênin khá trừu tượng, khó hiểu, mang tính khái quát cao nên cần phải đưa ra các ví dụ thực tế, nội dung cụ thể để giúp học viên hiểu rõ nội hàm khái niệm chứ không chỉ trình bày khái niệm một cách chung chung. Phân tích khái niệm ở từng ý để sinh viên không thấy khó hiểu.

- Thứ ba, cần lưu ý tới điều kiện dạy học: môi trường lớp học hay ngoài lớp học; điều kiện về công nghệ; tổ chức, thời gian, ...

- Thứ tư, cần tính tới sự phù hợp của PPGD với người học và nội dung dạy học.

- Thứ năm, cần lưu ý tới việc phối hợp các PPGD với nhau nhằm lợi dụng những ưu điểm và hạn chế nhược điểm của các PPDH đó. Chẳng hạn, có thể phối hợp vận dụng PPGD thuyết trình với PPGD hợp tác (theo nhóm nhỏ) để tổ chức cho người học lắng nghe, trao đổi, tranh luận.

Có thể sử dụng các PPGD tích cực, phối hợp các PPGD tích cực, sinh viên được đặt vào các tình huống thực tế, công việc của chính họ để yêu cầu họ giải quyết

và phát huy tiềm năng sáng tạo, phát triển năng lực của mình. Thực chất đổi mới PPGD triết học Mác -Lênin là thay đổi, chuyển biến sự phối hợp, tương tác giữa giảng viên với sinh viên từ lối truyền thống sang lối hiện đại hơn, nhằm giúp sinh viên không chỉ chiếm lĩnh hệ thống kiến thức, kĩ năng, chuyên môn nghề nghiệp theo chương trình nội dung học tập quy định, mà còn giúp họ hình thành phương pháp tự học sáng tạo và có thể tự học suốt đời.

Trong quá trình dạy học, giảng viên cần chú trọng rèn luyện cho học viên biết khai thác sách giáo khoa và các tài liệu học tập, biết cách tự tìm lại những kiến thức đã có, suy luận để tìm tòi và phát hiện kiến thức mới...; định hướng cho học viên cách tư duy như phân tích, tổng hợp, đặc biệt hoá, khái quát hoá, trừu tượng hoá, quy lạ về quen... để dần hình thành và phát triển tiềm năng sáng tạo.

Giảng viên sử dụng và phối hợp các hình thức, kĩ thuật đánh giá khác nhau trong và sau quá trình dạy học. Nghĩa là, giảng viên cần tập phối hợp giữa đánh giá bằng bài kiểm tra cũng như đánh giá thông qua hoạt động cá nhân (kết quả và quá trình); kết hợp đánh giá thường xuyên với đánh giá định kì; đánh giá bằng điểm với đánh giá qua sổ theo dõi cả quá trình học; coi trọng đúng mức việc đánh giá hoạt động vận dụng lí luận vào thực tiễn của mỗi cá nhân người học; phát huy khả năng tự đánh giá và đánh giá lẫn nhau của sinh viên;... “Đánh giá kết quả học tập: không lấy việc kiểm tra khả năng tái hiện kiến thức đã học làm trung tâm của việc đánh

giá, chú trọng khả năng vận dụng sáng tạo tri thức trong những tình huống ứng dụng khác nhau” [5, tr.56].

3.4.3. Về phía sinh viên

Sinh viên cần tích cực, chủ động, tự giác tìm kiếm thức, nghiên cứu khoa học, tham gia đóng góp ý kiến trong các buổi thảo luận, có tư duy phân biện trong quá trình học tập và nghiên cứu.

Ngoài các tri thức chuyên môn, sinh viên cần tích cực rèn luyện các kỹ năng thuyết trình, tham vấn, giao tiếp, ứng xử, kỹ năng ngoại ngữ, tin học, kỹ năng làm việc nhóm, giải quyết vấn đề, mạnh dạn trao đổi với giảng viên các nội dung môn học.

“PPGD cần phát huy cao độ tính tích cực, chủ động, sáng tạo, sự hợp tác trong học tập của sinh viên hướng tới xây dựng con người thông minh, linh hoạt, sáng tạo, có kỹ năng hợp tác và làm việc theo nhóm đáp ứng với tính chất phức tạp và yêu cầu cao của môi trường làm việc hiện nay” [6, tr.62]. Điều này đòi hỏi giảng dạy triết học Mác - Lênin ở trường đại học phải luôn phát huy cao độ tính tự giác, tính tích cực trong học tập. Tính tích cực của học tập được biểu hiện thông qua việc chuẩn bị đầy đủ các bài tập, câu hỏi mà giảng viên hướng dẫn, đến lớp hăng hái trả lời các câu hỏi của giảng viên đặt ra, bổ sung các câu trả lời của sinh viên khác. Sinh viên chủ động phát biểu ý kiến, quan điểm của mình trước những vấn đề giảng viên nêu ra, nêu thắc mắc, yêu cầu giải thích cặn kẽ những vấn đề chưa rõ, chủ động vận dụng kiến thức đã học để nhận

thức vấn đề mới, trong quá trình học tập chú trọng vào các vấn đề đang học, kiên trì hoàn thành các loại bài tập, không chùn bước trước những tình huống khó khăn.

4. Kết luận

Giảng dạy triết học Mác - Lênin theo định hướng phát triển năng lực sinh viên là một yêu cầu cấp thiết trong bối cảnh giáo dục đại học hiện nay. Với mục tiêu đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao, việc giảng dạy triết học không chỉ dừng lại ở việc truyền đạt lý thuyết mà còn phải chú trọng phát triển toàn diện năng lực của sinh viên: năng lực cá thể, năng lực chuyên môn, năng lực phương pháp, năng lực xã hội và năng lực hành động. Để thực hiện điều này, giảng viên cần linh hoạt trong việc áp dụng các phương pháp giảng dạy hiện đại, kết hợp lý thuyết với thực tiễn, khuyến khích sinh viên chủ động học hỏi và nghiên cứu. Các phương pháp giảng dạy tích cực như thảo luận, nghiên cứu trường hợp, và sử dụng công nghệ thông tin sẽ giúp sinh viên không chỉ hiểu rõ các nguyên lý Mác - Lênin mà còn biết cách áp dụng chúng vào các vấn đề xã hội đương đại. Việc nâng cao năng lực cho sinh viên học triết học Mác - Lênin không chỉ giúp các em hiểu biết sâu sắc về lý thuyết mà còn trang bị cho họ những kỹ năng cần thiết để đối mặt và giải quyết các thách thức trong công việc và cuộc sống. Để thực hiện được mục tiêu đó cần sự kết hợp thực hiện đồng bộ các giải pháp từ phía nhà trường, giảng viên và bản thân sinh viên. Trong xu hướng phát triển giáo dục đại học, triết học Mác - Lênin cùng

các môn học khác cần hướng đến phương pháp giáo dục toàn diện, góp phần tạo nên những công dân có kiến thức sâu rộng, năng lực tư duy độc lập và trách nhiệm xã hội, sẵn sàng đóng góp vào sự phát triển của xã hội hiện đại.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hoàng Hòa Bình (2018), Năng lực và đánh giá theo năng lực, *Tạp chí Khoa học Đại học Sư phạm TPHCM*, www.vjol.info/index.php/sphcm/article/view/19692/17318.

2. Nguyễn Văn Cường - Bernd Meier (2012), *Lí luận dạy học hiện đại*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.

3. Đảng Cộng sản Việt Nam (2013), *Văn kiện Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương lần thứ tám (khóa XI)*, NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội.

4. Hồ Chí Minh (1995), *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 3, NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội.

5. Phạm Việt Vượng (2012), *Giáo dục học*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.

6. Trường Đại học Sư phạm Huế (2013), *Đánh giá trong giáo dục Đại học - Tài liệu bồi dưỡng nghiệp vụ sư phạm cho giảng viên trong cơ sở giáo dục Đại học*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.